

สุนทรียทักษะภาวะผู้นำและการสนับสนุนจากองค์กร ที่มีผลต่อการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์

สุชาดา จำปาน้อย*, ประจักร บัวผัน**^a, นพรัตน์ เสนาฮาด***

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สุนทรียทักษะภาวะผู้นำและการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ ประชากรที่ศึกษา คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 226 คน สุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 129 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและสถิติการถดถอยพหุเชิงเส้นแบบขั้นตอน โดยกำหนดที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมระดับสุนทรียทักษะภาวะผู้นำ ระดับการสนับสนุนจากองค์กร และระดับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.08 (SD=0.40), 3.80 (SD=0.53), และ 4.12 (SD=0.45) ตามลำดับ และพบว่าภาพรวมสุนทรียทักษะภาวะผู้นำและการสนับสนุนจากองค์กรมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.601$, $p\text{-value}<0.001$), ($r=0.678$, $p\text{-value}<0.001$) ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปรประกอบด้วย การสนับสนุนจากองค์กรด้านบุคลากร สุนทรียทักษะภาวะผู้นำด้านทักษะการวางแผนและจัดองค์การ สุนทรียทักษะภาวะผู้นำด้านทักษะการทำงานเป็นทีม การสนับสนุนจากองค์กรด้านการบริหารจัดการ และสุนทรียทักษะภาวะผู้นำด้านทักษะการคิดริเริ่ม สามารถร่วมกันในการพยากรณ์และมีผลต่อการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ร้อยละ 58.3 ($R^2=0.583$, $p\text{-value}<0.001$)

คำสำคัญ: สุนทรียทักษะภาวะผู้นำ; การสนับสนุนจากองค์กร; การดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อม

* นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ กลุ่มวิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*** อาจารย์ กลุ่มวิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^a Corresponding author: ประจักร บัวผัน Email: bprach@kku.ac.th

รับบทความ: 26 มี.ค. 67; รับบทความแก้ไข: 16 พ.ค. 67; ตอรับตีพิมพ์: 17 พ.ค. 67; ตีพิมพ์ออนไลน์: 5 ก.ค. 67

Leadership Soft Skills and Organizational Support Affecting Environmental Health Operations of Public Health Officers at Sub-District Health Promoting Hospitals Buriram Province

Suchada Champanoi*, Prachak Bouphan**^a, Nopparat Senahad***

Abstract

This cross-sectional descriptive research aimed to study leadership soft skills and organizational support affecting environmental health operations of public health officers at sub-district health promoting hospitals Buriram province, Thailand. A set of 129 public health officers was randomly selected by systematic random sampling technique from 226 of populations. The data was collected using questionnaires and In-depth interview guidelines. Data analysis was performed with descriptive and inferential statistics at 0.05 significant level.

The results showed that the overall level of leadership soft skills, organizational support and environmental health operations were at a high level with averages of 4.08 (SD= 0.40), 3.80 (SD=0.53) and 4.12 (SD=0.45), respectively. The overall of leadership soft skills and organizational support had a statistically significant moderate relationship with environmental health operations ($r=0.601$, $p\text{-value}<0.001$), ($r=0.678$, $p\text{-value}<0.001$), respectively. Five variables consisted of organizational support; human resources, leadership soft skills; planning and organization, teamwork, organizational support; management and leadership soft skill; and innovation affected and could jointly predict the environmental health operations of public health officers at sub-district health promoting hospitals in Buriram province, Thailand at 58.3 percent ($R^2=0.583$, $p\text{-value}<0.001$).

Keywords: Leadership soft skills; Organizational support; Environmental health operations

* Master of Public Health Candidate, Department of Public Health Administration, Faculty of Public Health, Khon Kaen University

** Associate Professor, Department of Public Health Administration, Faculty of Public Health, Khon Kaen University

*** Lecturer, Department of Public Health Administration, Faculty of Public Health, Khon Kaen University

^a Corresponding author: Prachak Bouphan Email: bprach@kku.ac.th

Received: Mar. 26, 24; Revised: May 16, 24; Accepted: May 17, 24; Published Online: Jul. 5, 24

บทนำ

สถานการณ์อนามัยสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน ได้รับผลกระทบจากอิทธิพล การเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกและปัจจัยภายในประเทศหลายประการ ก่อให้เกิดปัญหาตามมา ในด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าเป็นสาเหตุการป่วยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสุขภาพของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม⁽¹⁾ กระทรวงสาธารณสุข จึงให้ความสำคัญกับงานอนามัยสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการยกระดับการพัฒนาระบบส่งเสริมสุขภาพและอนามัย สิ่งแวดล้อมให้เกิดการผสมผสานพลังภาคีเครือข่ายและสร้างพันธมิตรเชิงนิเวศน์วิถีใหม่ที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี ของประชาชนแบบบูรณาการที่ยั่งยืน โดยยึดหลัก “สร้างสังคมรอบรู้ สุขภาพดีทุกช่วงวัย อนามัยสิ่งแวดล้อม ได้มาตรฐาน” โดยเฉพาะคุณภาพการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จะดำเนินงานตามเกณฑ์สอดคล้องกับการขยายผลการดำเนินงานการพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อม ในสถานบริการสาธารณสุขตามโครงการ GREEN & CLEAN Hospital สู่วิทยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยมุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีการดำเนินงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมสู่ชุมชน กระทรวงสาธารณสุขจึงมีนโยบายการปฏิบัติงานภายใต้ ยุทธศาสตร์ความเป็นเลิศด้านการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค (PP&P Excellence) กำหนดให้มี การดำเนินงานเพื่อดูแลสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ภายใต้โครงการ GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSh) ประกอบด้วย 7 หมวด ได้แก่ 1) หมวดการสร้าง กระบวนการพัฒนา: CLEAN 2) หมวดการจัดการมูลฝอยทุกประเภท G: GARBAGE 3) หมวดการพัฒนา ส้วมมาตรฐานและการจัดการสิ่งปฏิกูล R : RESTROOM 4) หมวดการจัดการด้านพลังงานและทรัพยากร E: ENERGY 5) หมวดการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล E: ENVIRONMENT 6) หมวดการส่งเสริมด้านอาหารและน้ำปลอดภัยโรคปลอดภัยและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชน N : NUTRITION และ 7) หมวดการส่งเสริมพัฒนาชุมชน GREEN: GREEN Community⁽²⁾ โดยสุนทรียัททะกะภาวะผู้นำ เป็นปัจจัยส่งเสริมและพัฒนากิจการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งสุนทรียัททะกะภาวะผู้นำเป็นทักษะความรู้ ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานในการส่งเสริม สนับสนุน และกระตุ้นให้บุคคลสามารถร่วมมือกัน ในการปฏิบัติงาน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อผลักดันองค์การให้ก้าวหน้า อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วย 8 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการทำงานเป็นทีม 2) ทักษะการสื่อสาร 3) ทักษะการคิดริเริ่ม 4) ทักษะความสามารถการเป็นผู้นำ 5) ทักษะการสอนงาน 6) ทักษะการพัฒนาตนเอง 7) ทักษะการวางแผนและจัดองค์การ และ 8) ทักษะการนำเสนอ⁽³⁾ และนอกจากสุนทรียัททะกะภาวะผู้นำแล้ว การสนับสนุนจากองค์การเป็นอีกปัจจัยที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่ง การสนับสนุนจากองค์การเป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ดี เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพในการดำเนินงาน หากขาดการสนับสนุนจากองค์การอาจทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุ

วัตถุประสงค์ได้ ประกอบไปด้วย ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ และ 4) ด้านการบริหารจัดการ⁽⁴⁾

จังหวัดบุรีรัมย์ มีทั้งหมด 23 อำเภอ และมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 226 แห่ง ซึ่งในการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมตามตัวชี้วัดของกระทรวงสาธารณสุขจะใช้เกณฑ์คุณภาพการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) ซึ่งในปีงบประมาณ 2565 จังหวัดบุรีรัมย์ กำหนดให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีการดำเนินงานและพัฒนาตามเกณฑ์ GREEN & CLEAN Sub-district Health Promoting Hospital (GCSH) อย่างน้อยอำเภอละ 1 แห่ง และร้อยละ 50 ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอ ผ่านเกณฑ์ โดยพบว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหลายแห่งที่ยังไม่มีความพร้อมในการเข้าร่วม รับประเมินจากทีมจังหวัดและมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการรับรองนั้น มีสาเหตุมาจากข้อจำกัดในการสร้างกระบวนการพัฒนาและการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย การกำหนด นโยบายสร้างกระบวนการพัฒนาที่ยังไม่ชัดเจน และบุคลากรบางแห่งยังมีข้อจำกัดในการดำเนินงานอนามัย สิ่งแวดล้อมและมีข้อจำกัดในการพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีข้อจำกัดในเรื่องของการสนับสนุนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐานทางด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม จึงส่งผลให้การพัฒนางานอนามัยสิ่งแวดล้อมไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนด⁽⁵⁾

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสุนทรียทัศนัยทักษะภาวะผู้นำและการสนับสนุนจากองค์กร ที่มีผลต่อการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ รวมถึงศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงาน และสามารถนำ ผลการวิจัยมาเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา วางแผน ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อม ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลได้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมสู่ชุมชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย สุนทรียทัศนัยภาวะผู้นำ⁽³⁾ การสนับสนุนจากองค์กร⁽⁴⁾ และการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์⁽²⁾ ดังภาพที่ 1

ตัวแปรควบคุม

คุณลักษณะส่วนบุคคล
1. เพศ
2. อายุ
3. สถานภาพสมรส
4. ระดับการศึกษา
5. ตำแหน่ง
6. รายได้
7. ระยะเวลาในการดำเนินงาน อนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล
8. การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อม

ตัวแปรต้น

สุนทรียทักษะภาวะผู้นำ
1. ทักษะการทำงานเป็นทีม
2. ทักษะการสื่อสาร
3. ทักษะการคิดริเริ่ม
4. ทักษะความสามารถการเป็นผู้นำ
5. ทักษะการสอนงาน
6. ทักษะการพัฒนาตนเอง
7. ทักษะการวางแผนและจัดองค์การ
8. ทักษะการนำเสนอ

การสนับสนุนจากองค์กร

1. ด้านบุคลากร
2. ด้านงบประมาณ
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์
4. ด้านการบริหารจัดการ

ตัวแปรตาม

การดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อม ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์

1. หมวดการสร้างกระบวนการพัฒนา:
CLEAN
2. หมวดการจัดการมูลฝอยทุกประเภท
G: GARBAGE
3. หมวดการพัฒนาสิ่งแวดล้อมมาตรฐานและ
การจัดการสิ่งปฏิกูล R: RESTROOM
4. หมวดการจัดการด้านพลังงาน
และทรัพยากร E: ENERGY
5. หมวดการจัดการสิ่งแวดล้อมใน
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
E: ENVIRONMENT
6. หมวดการส่งเสริมด้านอาหารและน้ำ
ปลอดภัยปลอดภัยและเป็นแหล่ง
เรียนรู้ให้กับชุมชน N: NUTRITION
7. หมวดการส่งเสริมพัฒนาชุมชน
GREEN: GREEN Community

----- ตัวแปรควบคุม ไม่นำมาวิเคราะห์
————— ตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. สุนทรียทักษะภาวะผู้นำและการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์
2. ระดับสุนทรียทักษะภาวะผู้นำ ระดับการสนับสนุนจากองค์กร และระดับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์
3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อม ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์

สมมติฐานการวิจัย

สุนทรียทักษะภาวะผู้นำและการสนับสนุนจากองค์กรมีผลต่อการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาสุนทรียทักษะภาวะผู้นำและการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 226 คน⁽⁶⁾

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ได้จากการคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างสำหรับภาวะการถดถอยพหุเชิงเส้นเพื่อทดสอบสมมติฐานของ Cohen⁽⁷⁾ ดังนี้

$$N = \frac{\lambda (1 - R^2_{Y,A,B})}{R^2_{Y,A,B} - R^2_{Y,A}} + W$$

เมื่อกำหนดให้

$R^2_{Y,A,B}$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุสำหรับ Full Model ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ได้นำค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปร จากการศึกษา แรงจูงใจและการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดนครราชสีมา⁽⁸⁾ ซึ่งเป็นลักษณะงานที่คล้ายคลึงกับการวิจัยครั้งนี้

ซึ่งได้ค่า $R^2_{Y,A,B} = 0.524$

$R^2_{Y,A}$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุสำหรับ Reduce Mode ($R^2_{Y,A,B} - R^2_{Y,B}$)

ซึ่งได้ค่า $R^2_{Y,A} = 0.495$

- $R^2_{Y.B}$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุที่เปลี่ยนแปลง (R^2 Change) เมื่อไม่มีตัวแปรที่ต้องการทดสอบ $R^2_{Y.B} = 0.029$
- λ คือ ค่าความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนตัวแปรอิสระและอำนาจการทดสอบ
- w คือ จำนวนตัวแปรอิสระนอกเหนือจากตัวแปรที่ต้องการทดสอบ (เซต A) เท่ากับ 0 ตัวแปร (เซต B) = 11
- u คือ จำนวนตัวแปรอิสระที่ต้องการทดสอบ (เซต B) เท่ากับ 1 ตัวแปร
- v คือ ค่าที่ได้จาก $v = N - u - w - 1$

จากการคำนวณตัวอย่างโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุถดถอยของตัวแปรจากการศึกษาโมเดล⁽⁸⁾ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 129 คน จากการคำนวณการสุ่มในการศึกษาครั้งนี้หาช่วงระยะห่างของการเลือกตัวอย่าง โดยใช้สูตร $I = N/n$ ⁽⁹⁾ ได้ช่วงห่างของการสุ่ม เท่ากับ 1.75 ซึ่งมากกว่า 1.50 ทำการสุ่มอย่างง่ายเพื่อกำหนดจุดเริ่มต้นของการสุ่ม (Random start) แล้วจึงทำการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic random sampling) จนได้ขนาดตัวอย่างครบ จำนวน 129 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถาม มีทั้งหมด 5 ส่วน ดังนี้ **ส่วนที่ 1** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล โดยมีลักษณะคำถามคือเป็นคำถามปลายปิดให้เลือกตอบ และคำถามปลายเปิดให้เติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม **ส่วนที่ 2** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสุนทรียทักษะภาวะผู้นำในการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อม **ส่วนที่ 3** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการสนับสนุนจากองค์กรในการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อม **ส่วนที่ 4** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ โดยส่วนที่ 2-ส่วนที่ 4 มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ (5, 4, 3, 2, 1)⁽¹⁰⁾ และ **ส่วนที่ 5** เป็นแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบได้เสนอปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ โดยผู้วิจัยได้ทำการกำหนดประเด็นที่ใช้ในการศึกษาและให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบคำถามได้อย่างอิสระ

ชุดที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการนำข้อมูลจากการวิจัยเชิงปริมาณที่พบปัญหาและนำประเด็นปัญหาใช้ในการกำหนดแนวทางในการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อสนับสนุนการอธิบายข้อมูลเชิงปริมาณในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดประเด็นไว้ 4 ส่วน ด้วยกัน ดังนี้ **ส่วนที่ 1** เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสุนทรียทักษะภาวะผู้นำ **ส่วนที่ 2** เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการสนับสนุนจากองค์กร **ส่วนที่ 3** เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ และ **ส่วนที่ 4** เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ ลักษณะของคำถามเป็นแบบปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด และสถิติเชิงอนุมาน ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการถดถอยพหุแบบขั้นตอน

การพิทักษ์สิทธิของอาสาสมัคร

ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยให้อาสาสมัครตัดสินใจโดยอิสระ และสามารถยกเลิกได้โดยไม่ได้รับผลกระทบ ข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ โดยเผยแพร่ข้อมูลในลักษณะเป็นภาพรวมไม่ระบุถึงตัวบุคคลหรือสถานที่ทำงาน หรือข้อมูลต่างๆ โดยในแบบสอบถามมีการระบุเพียงรหัสชุดแบบสอบถามเท่านั้น และงานวิจัยผ่านการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2567 เลขที่ HE662260 และผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 5-24 กุมภาพันธ์ 2567

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 68.2 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 56.6 โดยมีอายุเฉลี่ย 36.78 ปี ($SD=7.72$) อายุต่ำสุด 23 ปี อายุสูงสุด 59 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 64.3 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 82.9 มีตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุขมากที่สุด จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 65.1 มีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.1 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 29,794.73 บาท ($SD=11,090.28$) มีระยะเวลาที่ดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อม อยู่ระหว่าง 1-10 ปี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 82.9 เฉลี่ย 6.37 ปี ($SD=5.22$ ปี) มีค่ามัธยฐาน 5 ปี เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อม จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 58.1 และเคยได้รับการอบรมจำนวน 1 ครั้ง จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5

2. ระดับสุนทรียทักษะภาวะผู้นำในการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์

เมื่อพิจารณาระดับสุนทรียทักษะภาวะผู้นำพบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.08 ($SD=0.40$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สุนทรียทักษะภาวะผู้นำ ด้านทักษะการทำงาน เป็นทีม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.38 ($SD=0.40$) รองลงมาคือ ทักษะการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.16 ($SD=0.42$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะการคิดริเริ่ม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.93 ($SD=0.53$) รองลงมา คือ ทักษะการวางแผนและจัดองค์การ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.96 ($SD=0.55$) ตามลำดับ

3. ระดับการสนับสนุนจากองค์การในการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์

เมื่อพิจารณาระดับการสนับสนุนจากองค์การพบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.80 (SD=0.53) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าการสนับสนุนจากองค์การด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.95 (SD=0.55) รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.91 (SD=0.57) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.65 (SD=0.66) รองลงมา คือ ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.73 (SD=0.65) ตามลำดับ

4. ระดับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์

เมื่อพิจารณาระดับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.12 (SD=0.45) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าหมวดการพัฒนาความร่วมมือมาตรฐานและการจัดการสิ่งปฏิกูล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.24 (SD=0.52) ส่วนรองลงมาคือ หมวดการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 (SD=0.51) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หมวดการจัดการมูลฝอยทุกประเภท อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.96 (SD=0.61) ส่วนรองลงมา คือ หมวดการส่งเสริมพัฒนาชุมชน GREEN อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.96 (SD=0.61) ตามลำดับ

5. สุนทรียทักษะภาวะผู้นำและการสนับสนุนจากองค์การที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์

5.1 สุนทรียทักษะภาวะผู้นำ

ภาพรวมสุนทรียทักษะภาวะผู้นำ อยู่ในระดับปานกลางกับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.601$, $p\text{-value}<0.001$) ส่วนสุนทรียทักษะภาวะผู้นำรายด้าน พบว่าทุกด้านมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ทักษะการทำงานเป็นทีม ($r=0.522$, $p\text{-value}<0.001$) ทักษะการสื่อสาร ($r=0.512$, $p\text{-value}<0.001$) ทักษะการคิดริเริ่ม ($r=0.341$, $p\text{-value}<0.001$) ทักษะความสามารถการเป็นผู้นำ ($r=0.533$, $p\text{-value}<0.001$) ทักษะการสอนงาน ($r=0.433$, $p\text{-value}<0.001$) ทักษะการพัฒนาตนเอง ($r=0.536$, $p\text{-value}<0.001$) ทักษะการวางแผนและจัดองค์การ ($r=0.569$, $p\text{-value}<0.001$) และทักษะการนำเสนอ ($r=0.503$, $p\text{-value}<0.001$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างสุนทรียทักษะภาวะผู้นำกับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์

สุนทรียทักษะภาวะผู้นำ	การดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
สุนทรียทักษะภาวะผู้นำ	0.601 ^{***}	<0.001	ปานกลาง
1. ทักษะการทำงานเป็นทีม	0.522 ^{***}	<0.001	ปานกลาง
2. ทักษะการสื่อสาร	0.512 ^{***}	<0.001	ปานกลาง
3. ทักษะการคิดริเริ่ม	0.341 ^{***}	<0.001	ปานกลาง
4. ทักษะความสามารถการเป็นผู้นำ	0.533 ^{***}	<0.001	ปานกลาง
5. ทักษะการสอนงาน	0.433 ^{***}	<0.001	ปานกลาง
6. ทักษะการพัฒนาตนเอง	0.536 ^{***}	<0.001	ปานกลาง
7. ทักษะการวางแผนและจัดองค์การ	0.569 ^{***}	<0.001	ปานกลาง
8. และทักษะการนำเสนอ	0.503 ^{***}	<0.001	ปานกลาง

*** ระดับนัยสำคัญน้อยกว่า 0.001

5.2 การสนับสนุนจากองค์กร

ภาพรวมการสนับสนุนจากองค์กร อยู่ในระดับปานกลางกับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.678$, $p\text{-value}<0.001$) ส่วนการสนับสนุนจากองค์กรรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านบุคลากร ($r=0.662$, $p\text{-value}<0.001$) ด้านงบประมาณ ($r=0.500$, $p\text{-value}<0.001$) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ($r=0.612$, $p\text{-value}<0.001$) ด้านการบริหารจัดการ ($r=0.653$, $p\text{-value}<0.001$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างการสนับสนุนจากองค์การกับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์

การสนับสนุนจากองค์การ	การดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
การสนับสนุนจากองค์การ	0.678***	<0.001	ปานกลาง
1. ด้านบุคลากร	0.662***	<0.001	ปานกลาง
2. ด้านงบประมาณ	0.500***	<0.001	ปานกลาง
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์	0.612***	<0.001	ปานกลาง
4. ด้านการบริหารจัดการ	0.653***	<0.001	ปานกลาง

*** ระดับนัยสำคัญน้อยกว่า 0.001

6. สุนทรียทักษะภาวะผู้นำและการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ถูกเลือกเข้าสมการคือ ตัวแปร ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรอิสระที่ไม่ได้ถูกเลือกเข้าสมการคือตัวแปรที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติมากกว่า 0.05 โดยตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าในสมการเรียงลำดับ ดังนี้ การสนับสนุนจากองค์การด้านบุคลากร ($R^2=0.439$, $p\text{-value}=0.002$) สุนทรียทักษะภาวะผู้นำด้านทักษะการวางแผนและจัดองค์การ ($R^2=0.071$, $p\text{-value}=0.001$) สุนทรียทักษะภาวะผู้นำด้านทักษะการทำงานเป็นทีม ($R^2=0.029$, $p\text{-value}=0.002$) การสนับสนุนจากองค์การด้านการบริหารจัดการ ($R^2=0.025$, $p\text{-value}=0.007$) สุนทรียทักษะภาวะผู้นำด้านทักษะการคิดริเริ่ม ($R^2=0.019$, $p\text{-value}=0.019$) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปรสามารถร่วมกันในการพยากรณ์และมีผลต่อการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ร้อยละ 58.3 ($R^2=0.583$, $p\text{-value}<0.001$)

จากผลการศึกษาได้สมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงซึ่งเป็นสมการทำนายในรูปคะแนนดิบ ดังนี้ $Y = 0.961 + (0.248) (\text{การสนับสนุนจากองค์การด้านบุคลากร}) + (0.230) (\text{สุนทรียทักษะภาวะผู้นำด้านทักษะการวางแผนและจัดองค์การ}) + (0.249) (\text{สุนทรียทักษะภาวะผู้นำด้านทักษะการทำงานเป็นทีม}) + (0.202) (\text{การสนับสนุนจากองค์การด้านการบริหารจัดการ}) + (0.156) (\text{สุนทรียทักษะภาวะผู้นำด้านทักษะการคิดริเริ่ม})$

7. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นการดำเนินงานตามแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในการให้บริการตามเกณฑ์มาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม จึงมีข้อจำกัดในด้านสุนทรียทักษะภาวะผู้นำ ทำให้การขับเคลื่อน

กระบวนการทำงานโดยอาศัยการทำงานเป็นทีมมีข้อจำกัดและเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนร่วมน้อยในการวางแผนและจัดองค์การ ทำให้การบูรณาการในการดำเนินงานยังพบได้น้อย เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีภาระงานมากและต้องดำเนินงานตามนโยบายที่เร่งด่วนหรือมีการปรับเปลี่ยนผู้รับผิดชอบบ่อยครั้ง ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาศักยภาพและทักษะที่จำเป็นในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น ส่วนการสนับสนุนจากองค์กร พบว่า ยังมีข้อจำกัดในด้านบุคลากร เนื่องจากการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมตามเกณฑ์มาตรฐานต้องอาศัยทักษะความรู้ความสามารถเฉพาะด้านที่จำเป็นในการดำเนิน ซึ่งส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานไม่ได้สำเร็จการศึกษาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมโดยตรง อีกทั้งภาระงานที่มาก บุคลากรต้องรับผิดชอบงานหลายอย่าง ทำให้งานสำเร็จทันช่วงเวลารับประเมินส่งผลให้บางส่วนอาจจะขาดประสิทธิภาพ รวมถึงยังต้องการการพัฒนาในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการวางแผนและกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินงาน ดังนั้นผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเปิดโอกาสให้ผู้รับผิดชอบมีส่วนร่วมในการสำรวจความต้องการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมถึงมีการควบคุมกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานให้เกิดการบูรณาการร่วมกันในทุกภาคส่วนและสะท้อนปัญหาการดำเนินงานในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และเกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานสูงสุด

8. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิดจากแบบสอบถามทั้งหมด 129 ฉบับ พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้เสนอปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะทั้งหมด 47 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 36.4 โดยปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่ คือการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมหมวดการส่งเสริมด้านอาหารและน้ำปลอดภัยโรคปลอดภัยและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชน ร้อยละ 74.2 รองลงมาคือการสนับสนุนจากองค์กรด้านวัสดุอุปกรณ์ ร้อยละ 59.5 ส่วนปัญหาอุปสรรคน้อยที่สุด ได้แก่ การสนับสนุนจากองค์กร ร้อยละ 21.6 รองลงมา คือ การดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมหมวดการจัดการด้านพลังงานและทรัพยากร ร้อยละ 22.5 ตามลำดับ

การอภิปรายผล

1. สุนทรียทักษะภาวะผู้นำและการสนับสนุนจากองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 สุนทรียทักษะภาวะผู้นำ จากผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมสุนทรียทักษะภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.601$, $p\text{-value}<0.001$) เนื่องจากการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจำเป็นต้องอาศัยทักษะที่หลากหลายที่ช่วยให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสุนทรียทักษะภาวะผู้นำเป็นกลุ่มของทักษะ

ที่ไม่ใช่เพียงแค่ความรู้ วิชาการหรือความรู้ความสามารถทางด้านเทคนิคที่ใช้ในการปฏิบัติงานในอาชีพโดยตรงเท่านั้น แต่เป็นความฉลาดทางอารมณ์หรือเชาว์อารมณ์ ทักษะทางด้านสังคม รวมถึงทักษะในด้านการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ที่ช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น⁽³⁾ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า สุนทรียทักษะภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข⁽¹¹⁻¹³⁾

1.2 การสนับสนุนจากองค์กร จากผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมการสนับสนุนจากองค์กรมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.678$, $p\text{-value}<0.001$) เนื่องจากการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรด้านปัจจัยทางการบริหารซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพอย่างครบถ้วนและมีคุณภาพ หากขาดปัจจัยทางการบริหารปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งอาจทำให้การดำเนินงานไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้⁽⁴⁾ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า การสนับสนุนจากองค์กรมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข⁽¹⁴⁻¹⁶⁾

2. สุนทรียทักษะภาวะผู้นำและการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงเส้นแบบขั้นตอน ได้แก่ การสนับสนุนจากองค์กรด้านบุคลากร สุนทรียทักษะภาวะผู้นำด้านทักษะการวางแผนและจัดการ สุนทรียทักษะภาวะผู้นำด้านทักษะการทำงานเป็นทีม การสนับสนุนจากองค์กรด้านการบริหารจัดการ สุนทรียทักษะภาวะผู้นำด้านทักษะการคิดริเริ่ม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปร สามารถร่วมกันในการพยากรณ์และมีผลต่อการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ร้อยละ 58.3 ($R^2=0.583$, $p\text{-value}<0.001$)

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดบุรีรัมย์ ควรให้ความสำคัญกับงานอนามัยสิ่งแวดล้อมและนำผลการดำเนินงานมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความดีความชอบ เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อม

2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดบุรีรัมย์ ควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้ ความเชี่ยวชาญในการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐาน และสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดบุรีรัมย์ ควรสนับสนุนให้บุคลากรมีการดำเนินงานแบบบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อให้การดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมเกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

4. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดบุรีรัมย์ ควรกำหนดแนวทางและวิธีการในการดำเนินงานตามกรอบระยะเวลาในการดำเนินงาน อนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้มีความชัดเจน เพื่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสามารถ ปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน อนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อม ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา และคณาจารย์กลุ่มวิชาการบริหาร สาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นทุกท่าน รวมทั้งสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดบุรีรัมย์ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี ตลอดจนบุคคล ที่เกี่ยวข้องที่ไม่ได้เอ่ยนามไว้ ณ ที่นี้ทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

1. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. รายงานสถานการณ์อนามัยสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2563 [อินเทอร์เน็ต]. 2563 [เข้าถึงเมื่อ 2565 ธ.ค. 10]. เข้าถึงได้จาก: <https://env.anamai.moph.go.th/th/reportenv63>
2. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบส่งเสริมสุขภาพและอนามัย สิ่งแวดล้อมระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 2565 ธ.ค. 14]. เข้าถึงได้ จาก: <https://hpc10.anamai.moph.go.th>.
3. Crosbie R. Learning the soft skills of leadership. Industrial and Commercial Training. 2005;37(1):45-51. doi: 10.1108/00197850510576484
4. ทองหล่อ เดชไทย. หลักการบริหารสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารงาน สาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล; 2549.
5. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์. คู่มืออธิบายตัวชี้วัดสำหรับการควบคุม กำกับ ติดตาม และการ ประเมินผลการดำเนินงานตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์ ประจำปีงบประมาณ 2565 [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 2566 ก.ค. 15]. เข้าถึงได้จาก: <https://drive.google.com/file/d/1bFvWwIbEkAmiDDwhTSaTmTE18n05OuXq/view>

6. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์. เอกสารประกอบการตรวจราชการและนิเทศงานกระทรวงสาธารณสุขกรณีปกติ รอบที่ 1 ประจำปีงบประมาณ 2565 เขตสุขภาพที่ 9 จังหวัดบุรีรัมย์. เอกสารอัดสำเนา: สำนักงานสาธารณสุขบุรีรัมย์; 2565.
7. Cohen J. Statistical Power Analysis for the Behavior Sciences. 2nd ed. Hillsdale NJ: Lawrence Erlbaum; 1988.
8. ประวีณา สุขขุนทด, ประจักษ์ บัวผัน. แรงจูงใจและการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ 2566;9(2):32-45.
9. วินัส พิทธิชัย, สมจิต วัฒนายากุล, เบญจมาศ ตูลยนิติกุล. สถิติพื้นฐานสำหรับนักสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: โพรพรินต์; 2547.
10. Likert R. The Human Organization: Its management and values. New York: McGraw-Hill, 1967.
11. เสาวณีย์ ม่วงนิล, นครินทร์ ประสิทธิ์, สุรัชย์ พิมพ์า, นพรัตน์ เสนาฮาด, สุพัฒน์ กองศรีมา, ศรัณยา พันธุ์ธำ และคณะ. สุนทรียทักษะภาวะผู้นำและบรรยากาศองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานโรงพยาบาลส่งเสริมและสนับสนุนการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ผสมผสานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น. วารสารศูนย์อนามัยที่ 9. 2566;17(3):936-51
12. นิลุบล ดีพลกรัง, ประจักษ์ บัวผัน, สุรัชย์ พิมพ์า. สุนทรียทักษะภาวะผู้นำและบรรยากาศองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของทันตแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา). 2563;20(2):72-83.
13. ทักษิณา บุญจันทร์, ประจักษ์ บัวผัน, ชัญญา อภิบาลกุล. คุณลักษณะส่วนบุคคลและสุนทรียทักษะภาวะผู้นำที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดอุดรธานี. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา). 2562;19(3):142-53
14. กนกอร ผิวเพชร, สุวิทย์ อุดมพาณิชย์, ประจักษ์ บัวผัน. ปัจจัยแห่งความสำเร็จและการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการจัดการมูลฝอยติดเชื้อของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ 2566;9(2):46-57.
15. ปณิวิทย์ คำสมาน, มกราพันธ์ จุฑะรสก, ประจักษ์ บัวผัน. ปัจจัยแห่งความสำเร็จและการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและควบคุมโรคของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสกลนคร. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา). 2564;21(3):223-35.
16. นิชาภา หลังแก้ว, ชนะพล ศรีฤๅชา. บรรยากาศองค์การและการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์คุณภาพผลงานบริการของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารศูนย์อนามัยที่ 9. 2564;15(38):685-704.